

Endurskoðun BT ehf.

Stórhöfða 33, 110 Reykjavík

Sími 553-1650

Netfang: endbt@endbt.is | endbt.is

Nefndarsvið Alþingis

Reykjavík, 3. september 2026

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um breytingu á lögum um ársreikninga, nr. 3/2006 (stærðarhlutföll, endurskoðunarmörk, skilafrestir o.fl.) – Mál nr. 77 á 158. löggjafarþingi.

Við sendum inn umsögn varðandi nokkrar greinar í frumvarpi til laga um breytingu á lögum um ársreikninga, nr. 3/2006 og tillögur um breytingar og um afnám eldra ákvæðis.

Það virðist því miður vera mikil tilhneiging hjá sumum íslenskum embættismönnum að blýhúða lög og reglur. Það er einungis Alþingi sem getur stoppað slíkt. Á fyrri stigum frumvarps þessa höfum við og aðrir umsagnaraðilar ítrekað bent á óþarfar og illa rökstuddar blýhúðanir í því og lögnum en allt hefur komið fyrir ekki. Það þrátt fyrir skýra stefnu ríkisstjórnarinnar, a.m.k. í orði, gegn blýhúðunum.

Í greinargerð frumvarpsins er látið að því liggja að fylgja þurfi hér á landi nákvæmlega þeim 25% hækkunum fjárhagslegra stærðarmarkna í EUR sem gerðar voru á tilskipun Evrópuþingsins og tekin hefur verið upp í EES samninginn. Málið er þó ekki þannig, Evrópuþingið setur stærðarmörk, ramma, sem samningsríki eiga að halda sig innan. Nú þegar Evrópuþingið hefur loks hækkað allar fjárhæðir rammans vegna verðlagsleiðréttinga á evrusvæðinu er auðvitað rétt að Ísland fari að því fordæmi.

Alþingi hefur fjálst val um ákvörðun fjárhagslegra stærðarmarkna innan þess ramma sem Evrópuþingið hefur sett. Einfaldast væri að miða við sömu stærðarmörk og eru í ársreikningatilskipunin ESB og þá væri hægt að hækka ýmis stærðarmörk hér á landi langt umfram fyrrgreind 25% standi vilji til þess.

Því miður er almennt mikil vanþekking á störfum endurskoðenda og hvað hinar ýmsu áritanir þeirra á reikningsskil þýða. Þannig virðast sumir halda að endurskoðendur endurskoði alla þá ársreikninga sem þeir árita, óháð efnisinnihaldi áritunar. Þ.a.l. er það svo að hinir ýmsu aðilar gera kröfu um endurskoðun ársreikninga, jafnvel lítilla félaga, þó í raun ætlist þeir eingöngu til að endurskoðandi hafi yfirfarið ársreikningana og áriti þá með viðeigandi áritun. Þessa misskilnings eða vanþekkingar um áritanir endurskoðenda gætir einnig í ákvæðum sumra laga.

Í frumvarpinu segir: „...félög sem ekki falla undir endurskoðunarskylduna hér á landi skulu láta skoðunarmann yfirfara ársreikning félagsins“. Þetta er vissulega lagaskyldan en veruleikinn er að endurskoðendur árita stóran hluta þeirra ársreikninga sem ekki eru endurskoðunarskyldir, lang oftast með áritun án endurskoðunar en einnig í sumum tilvikum með könnunaráritun í samræmi við alþjóðlegan staðal um könnun ársreikninga, (e. ISRE 2400 International Standard on Review Engagements).

Stærðarmörk félaga í ársreikningatilskipun ESB voru uppfærð miðað við 1. janúar 2024 og breyttust þannig og eru hér uppreiknaðar í íslenskar krónur á skráðu gengi EUR á þeim tíma, kr. 150,50:

		Starfs- menn	Tekjur undir EUR	Efnahagur undir EUR	Tekjur undir ISK	Efnahagur undir ISK
Örfyrirtæki	áður	10	700.000	350.000	105.350.000	52.675.000
	1/1 2024	10	900.000	450.000	135.450.000	67.725.000
Lítill fyrirtæki	áður	50	8.000.000	4.000.000	1.204.000.000	602.000.000
	1/1 2024	50	10-15 mEUR	5-7,5 mEUR	1.505-2.257 mkr.	752-1.128 mkr.
Sveigjanlegt, að vali aðildarlanda, en þó ekki yfir efri mörkum						
Meðalstór	áður	250	40.000.000	20.000.000	6.020.000.000	3.010.000.000
	1/1 2024	250	50.000.000	25.000.000	7.525.000.000	3.762.500.000
Lítill fyrirtæki eru ekki endurskoðunarskyld skv. ESB reglum					1.505-2.257 mkr.	752-1.128 mkr.

Um 1. gr. frumvarpsins – hækkun viðmiðunarmarka vegna verðlagsbreytinga.

Í 1. gr. frumvarpsins er gert ráð fyrir að:

- til örfélaga teljist félög sem eru með tekjur undir kr. 100.000.000 og eignir undir kr. 50.000.000.
- að lítill félög teljist félög sem eru yfir mörkum örfélaga en með tekjur undir kr. 1.500.000.000 og eignir undir kr. 750.000.000.
- að meðalstór félög teljist félög sem eru yfir mörkum lítilla félaga en með tekjur undir kr. 7.500.000.000 og eignir undir kr. 3.750.000.000.
- að þau félög sem eru yfir þessum stærðarmörkum meðalstórra félaga teljist vera stór félög. Þau mörk eru í samræmi við tilskipunina.

Stærðarmörk frumvarpsins fyrir örfélög eru undir þeim mörkum sem tilskipunin heimildar. Tilskipunin veitir svigrúm varðandi stærðarflokkun lítilla félaga og í frumvarpi er stuðst við lægri mörkin. Stærðarmörk meðalstórra og stórra félaga eru í samræmi við tilskipunina.

Á Íslandi komu gildandi stærðarmörk inn í lög um ársreikninga með lögum nr. 73/2016. Hækkun verðlags á Íslandi á þessum tíma er uppsöfnuð um 60% en ekki 25%. Þrátt fyrir þessar miklu verðlagsbreytingar hér á landi hefur íslenska krónan, merkilega, haldið styrk sínum gagnvart evru á þessu tímabili. Þar af leiðandi er ekki hægt að hækka öll stærðarmörk um 60% hér á landi til að félög séu jafnstæð í þessu að teknu tilliti til verðlagsbreytinga og þau voru þegar stærðarmörkin komu inn í lögin árið 2016. Slíkur framreikningur stærðarmarka lítilla félaga væru tekjur kr. 1.920.000.000 og eignir kr. 960.000.000 sem er innan þeirra marka sem heimilt er að miða við skv. tilskipuninni.

Full ástæða er til að hækka stærðarmörk örfélaga og lítilla félaga meira en frumvarpið gerir ráð fyrir, enda er það heimilt skv. tilskipuninni.

Um 2. grein frumvarpsins varðandi örfélög

Önnur grein frumvarpsins er enn ein ný íslensk sérregla.

Í greinargerð eru rökin fyrir hinu nýja lagaákvæði sögð vera: „Félög sem stunda fjárfestingarstarfsemi og félög í fasteignastarfsemi geta verið með verulegar eignir, flókið áhættusnið og viðskipti auk þess sem mat eigna byggist á matskenndum þáttum og veðsetningum og öðrum skuldbindingum utan efnahagsreiknings. Því er lagt til í frumvarpi þessu að staflíð verði bætt við 8. mgr. 3. gr. laganna þar sem kveðið verði á um að félag með heildareignir sem nemur hærri fjárhæð en 200 millj. kr. geti ekki nýtt sér undanþáguna skv. 7. mgr. Þetta á við ef félagið fer yfir 200 millj. kr. í heildareignum viðkomandi og síðastliðins reikningsárs“.

Við bendum á c-, d-, og e-liði 8. mgr. 3. gr. ársreikningalaga. Þar kemur skýrt fram að undanþáguheimild 7. mgr. gildir ekki fyrir slík félög sem þarna er lýst í frumvarpinu: í c-lið fjárfestingafélögum, sem m.a. fasteignafélög teljast til skv. lögnum, í d-lið eignarhaldsfélögum og í e-lið félögum sem ekki beita kostnaðarverðsreikningsskilum.

Hver er þá raunverulegur tilgangur með þessu nýja séríslenska lagaákvæði?

Ef tilgangurinn er að ársreikningaskrá hafi frjálsari hendur um túlkun á því hvort örfélög teljist raunverulega vera fjárfestingafélög eða eignarhaldsfélög sem undanþága frá 7. mgr. á við um, sem vissulega kann oft að vera álitamál, þá er umrætt ákvæði til bóta þar sem dregin er lína í sandinn.

Um 5. grein frumvarpsins um endurskoðunarmörk

Eins og skýrt kemur fram í greinargerð með frumvarpi er skv. EES reglum einungis skylt að endurskoða félög sem flokkast sem meðalstór og stór, en ríkjum er heimilt að hafa mörkin lægri, þ.e. gera meiri kröfur. Í greinargerð segir: „Við skoðun á endurskoðunarmörkum annarra ríkja á Norðurlöndum má sjá að þau hafa valið að setja mörkin neðar en viðmiðunarmörkin samkvæmt ársreikningatilskipuninni. Þar hafa verið mismunandi endurskoðendur sem endurskoða ársreikninga, skráðir endurskoðendur og svo löggiltir endurskoðendur“.

Margir hafa velt því upp hver sé tilgangur að skylda lítil félög til að láta endurskoða ársreikninga sína og hverra hagsmunir það eru og kallað hefur verið eftir hækkun á endurskoðunarmörkum. Það er ekki þörf á forsjárhyggju og lagakröfum umfram skyldur skv. ESB tilskipuninni. Eigendur lítilla félaga geta ákveðið sjálfir að láta endurskoða eða kanna ársreikninga félaga sinna sjái þeir sér hag í því og lánastofnunum og öðrum verulegum viðskiptaaðilum slíkra félaga er í löfa lagið að krefjast endurskoðunar eða könnunar ársreikninga vilji þau eiga saman viðskipti.

Athyglisvert er að bera saman að:

- Engin krafa er á skráðum félögum á hlutabréfamarkaði um að láta endurskoðendur kanna eða endurskoða birta árshlutareikninga sína, þriggja, sex eða níu mánuða eða yfir höfuð um neina aðkomu löggiltra endurskoðenda að þeim enda hefur markaðurinn ekki kallað eftir slíku og engin krafa um slíkt skv. lögum eða EES. Markaðsverð skáðra félaga er þó byggt á árshlutareikningum, einnig umfangsmikil kaup og sölur hlutabréfa í viðkomandi félögum og því um mikla hagsmuni að ræða fyrir almenning.
- Engar kröfur eru samkvæmt lögum eða EES um að félög með skráð skuldabréf á markaði láti endurskoðendur kanna eða endurskoða árshlutareikninga sína. Í skuldabréfaútgáfum á markaði eru hins vegar oft kröfur um að útgefendur birti 6 mánaða árshlutareikninga áritaða kannaða af löggiltum endurskoðendum í samræmi við alþjóðlegan staðal um könnun óháðs endurskoðanda á árshlutareikningum (e. ISRE 2410 *International Standard on Review Engagements*).
- Lánastofnanir eru oft með ákvæði í lánasamningum um endurskoðaða ársreikninga og kannaða árshlutareikninga.

- Í frumvarpinu er áfram lagt til að endurskoða eigi lítil félög þar sem litlir hagsmuni ligga að baki og það þrátt fyrir að hvorki markaðurinn né EES fari fram á það. Rökstuðningurinn í greinargerð frumvarps virðist sá einn að þannig sé það á Norðurlöndunum, en jafnframt er þar bent á að málið sé þó ekki alveg svo einfalt, endurskoðun þar sé ekki endilega sú sama og hér á landi.

Að okkar áliti eru fjárhæðamörk endurskoðunar skv. frumvarpi of lág miðað við bæði þann kostnað sem miklar kröfur í endurskoðun leiða til og þess hags sem hagaðilar umræddra félaga hafa af endurskoðun.

Við teljum eðlilegast að miða endurskoðunarmörkin við Evróputilskipunina þ.e. að ekki þurfi að endurskoða félög sem flokkast sem litil, þ.e. með tekjur undir 1.500 mkr. og eignir undir 750 mkr. samkvæmt frumvarpinu.

Við leggjum til að 1. mgr. 98. gr. laga nr. 3/2006 um ársreikninga hljóði svo:

Þrátt fyrir ákvæði 1. mgr. 96. gr. er litlum félögum ekki skylt að kjósa endurskoðanda eða endurskoðunarfyrtæki, sbr. þó 3.–5. mgr., til að endurskoða ársreikninga sína. Þegar ljóst er við stofnun félags eða upphaf rekstrar að það verði yfir stærðarmörkum lítilla félaga er skylt að kjósa endurskoðanda eða endurskoðunarfyrtæki.

Standi vilji löggjafans hins vegar ekki til þess, heldur til að „stærri“ lítil félög verði endurskoðunarskyld þá bendum við á:

1. Að stærðarmörk endurskoðunarskyldu verði hækkuð um a.m.k. 60% í samræmi við verðlagsbreytingar hér á landi frá árinu 2016 þegar núverandi stærðarmörk endurskoðunar voru sett, þannig að ekki verði um raun kröfuaukningu að ræða frá því sem þá var. Stærðarmörkin yrðu þá tekjur 640 mkr. og eignir 320 mkr. og eftir sem áður yrði endurskoðunarskyldan langt, langt undir stærðarmarkakröfum tilskipunarinnar. Betra væri þó að miða slík stærðarmörk endurskoðunar við helming (750 mkr. og 375 mkr.) eða tvo þriðju hluta (1.000 mkr. og 500 mkr) stærðarmarkanna þeirra sem Evróputilskipunin gerir kröfu um.
2. Að í stað endurskoðunar ársreikninga lítilla félaga verði heimilt að löggiltir endurskoðendur kanni ársreikninga þeirra í samræmi við alþjóðlegan staðal um könnun ársreikninga, (e. ISRE 2400 International Standard on Review Engagements), sem eru strangari en staðall ISRE 2410 um könnun árshlutareikninga, en minni kröfur en við endurskoðun.

Eigi lítil félög að vera endurskoðunarskyld er lagt til að við 1. mgr. 98. gr. laga nr. 3/2006 um ársreikninga bætist:

Litlum félögum er í stað endurskoðunar heimilt að kjósa endurskoðanda eða endurskoðunarfyrtæki, sbr. þó 3.–5. mgr., til að kanna ársreikninga sína.

Í 5. gr. frumvarps eru tvær breytingar fyrir utan fjárhæðabreytingar. Fyrri breytingin er um skilgreiningu tekna sem er útvíkuð en sett til samræmis við skilgreiningu þeirra í 2. gr. laganna þegar hrein velta er ekki lýsandi fyrir starfsemi félags. Það er að okkar áliti skynsamlegt að hafa slíkt samræmi.

Seinni breytingin er e. liður 5. gr. frumvarpsins um að félög með a.m.k. 1,5 milljarð í eignir verði endurskoðunarskyld þrátt fyrir að vera undir mörkum í tekjum og starfsmannafjölda. Hér er um að ræða enn eina nýja blýhúðun fyrir íslensk félög og eigendur þeirra. Rökstuðningur í frumvarpi fyrir þessu er þunnur: „Hér er horft til sjónarmiða um gagnsæi og áhættu félaga þannig að félög með verulegar eignir falli undir kröfur um endurskoðun“. Ekkert er minnst á hvaða þörf er á slíkri sérreglu hér á landi fremur en í öðrum löndum eða hvað þessi orð þýða í raun.

Í frumvarpi er ekki orð um hvaða aukna „gagnsæi“ stjórnvöld ætli sér að ná fram með þessu íþyngjandi lagaákvæði eða hvaða „áhættu félaga“ því er ætlað að minnka. Enn síður er skýrt hvernig endurskoðun

á að ná að auka þetta óskilgreina „gagnsæi“ og minnka þessa óskilgreindu „áhættu félaga“ umfram til dæmis könnun endurskoðanda eða yfirferð endurskoðenda á óendurskoðuð reikningsskilum eða yfirferð ársreikningaskrár á ársreikningum. Þau félög sem þessu ákvæði er ætlað að ná til ber eins og öðrum að gera ársreikninga og veita í þeim tiltekna lögbundnar upplýsingar samkvæmt lögum um ársreikninga og enginn munur er þar á hvort heldur þeir eru endurskoðaðir eða ekki. Það er hlutverk ársreikningaskrár að fylgjast með að félög uppfylli þau lagaskilyrði og hafna ársreikningum sem ekki uppfylla skilyrðin.

Þessi breyting er einkennileg, óþörf og gengur of langt og þá ekki síst eftir að tekjur þær sem endurskoðunarmörk miða við hafa verið útvíkkaðar með nýrri skilgreiningu þeirra. Þó það komi ekki fram í frumvarpinu er augljóst að þessari íþyngingu er beint að fjárfestingafélögum, þ.m.t. fasteignafélögum og eignarhaldsfélögum. Það er félögum sem hafa tekjur af eignum sínum og þurfa því mjög umtalsverðar eignir til að raunhæft sé að ná tekjumörkum þeim sem endurskoðunarmörk miða við. Með öðrum orðum verður slíkum félögum gert skylt að láta endurskoða ársreikninga sína þó þau séu með umtalsvert minni tekjur en mörg önnur sem ekki eru endurskoðunarskyld og einnig í mun einfaldari og áhættuminni rekstri a.m.k. fyrir aðra en eigendur þeirra. Helst mætti ætla að tilgangurinn með sérákvæðinu sé sá einn að útvista eftirlitsskyldu ársreikningaskrár með tilteknum ársreikningum til endurskoðenda.

Í greinargerð með frumvarpi er sagt að endurskoðuðum félögum fækki um 280 miðað við stærð félaga 2024. Bara síðan þá hefur verðbólgan verið á annan tug prósentu hér á landi með tilheyrandi „stækkun“ félaga í krónum talið og þar af leiðandi fjölgun endurskoðaðra félaga, frá því sem frumvarpið gerði ráð fyrir. Þar fyrir utan virðist okkur sem í frumvarpi sé ekki tekið tillit til fjölgunar endurskoðaðra félaga vegna 1,5 milljarða eignamarksins. A.m.k. er ljóst að viðskiptavinum okkar sem þarf að endurskoða hjá fjölgar verulega verði frumvarpið samþykkt óbreytt að því er endurskoðunarmörk varðar.

Við leggjum til að e-liðurinn í 5. gr. frumvarpsins verði felldur út. Verði ekki orðið við því og Alþingi staðráðið að verða við óskum embættismanna um að setja á enn eina blýhúðunina bendum við á að nær væri þá að miða slík mörk við skuldir félaga en ekki eignir enda áhættur af félögum með litlar sem engar skuldir, varla verulegar. Einnig að þá verði heimilt að vera með kannaða ársreikninga í stað endurskoðaðra.

Lagt er til að þá verði e. lið 5. gr. frumvarpsins breytt og verði þannig:

Ákvæði 1. mgr. nær þó ekki til félaga ef heildarskuldir á viðkomandi og síðastliðnu reikningsári nema a.m.k. 1.500.000.000 kr. Slíkum félögum skal í stað endurskoðunar heimilt að kjósa endurskoðanda eða endurskoðunarfyrirtæki til að kanna ársreikninga sína.

Um 10. grein frumvarpsins um gildistíma

Í greinargerð með frumvarpinu segir um 10. gr.: „Lagt er til að lögin öðlist þegar gildi við birtingu og komi til framkvæmda fyrir reikningsár sem hefst 1. janúar 2026 eða síðar. Mikilvægt er að ákvæðin taki gildi sem fyrst þar sem um ívilnandi ákvæði er að ræða“.

Síðasta setningin þarna er hreinlega röng fullyrðing. Vissulega eru 1. gr. og a- og b- liðir 5. gr. ívilnandi frá gildandi lögum og ákvæði 6. gr. um örfélög sett í samræmi við núverandi framkvæmd. Þvert á móti á það ekki við um 2. gr., 3. gr., d. og e. liði 5. gr., 6. gr. (fyrir önnur félög en örfélög) og 7. gr. sem eru allar íþyngjandi frá gildandi lögum. Þá er erfitt að sjá að 8. og 9. greinar geti talist ívilnandi.

Við leggjum til að íþyngjandi ákvæðin taki gildi fyrir reikningsár sem hefjist 1. janúar 2027 eða síðar.

Einföldun regluverks og skilvirkt rekstrarumhverfi

Í greinargerð með frumvarpinu er fullyrt að það sé „í samræmi við áherslur úr stefnumýfirlýsingu ríkisstjórnar Samfylkingar, Viðreisnar og Flokks fólksins, um einföldun regluverks og skilvirkt rekstrarumhverfi fyrirtækja á Íslandi“.

Eins og að framan má ráða þá sjáum við ekki að þessi fullyrðing sé rétt. Sé þetta viljinn notum við tækifærið og leggjum til þá viðbótar breytingu á ársreikningalögum að skilgreiningum í 9. tl. 2. gr. laganna verði breytt aftur í fyrra horf fyrir gildistöku laga nr. 102/2020 til að minnka blýhúðun í lögnum frá þeim kröfum sem evrópureglur kveða á um varðandi flokkun félaga sem einingar tengdar almannahagsmunum, þ.e. e-i liðir verði felldir út eða a.m.k. hluti þeirra. Skilgreining sú sem notuð var við setningu laga nr. 102/2020 snérist um þjóðhagslegt mikilvægi félaga, hvort starfsemi félaga verði hagsmuni almennings með vísan til eðli rekstrar, stærðar eða fjölda starfsmanna. Í evrópurétti er þessari skilgreiningu félaga hins vegar aðallega ætlað að vernda fjárfesta og lánardrottna, traust á fjármálamörkuðum, hagsmuni almennings almennt þar á meðal sparifjáreigenda, lífeyrissjóða, tryggingataka og annarra sem eru óbeint háðir stöðugleika og heilbrigði þessara félaga. Þannig eru fyrirtæki með skráð hlutabréf eða skuldabréf flokkuð sem einingar tengdar almannahagsmunum bæði skv. íslenskum rétti og evrópurétti.

Erfitt er að sjá þörf eða tilgang þess að sjávarútvegsfélög, fiskeldisfyrirtæki, félög með flugrekstrarleyfi, eða félög sem sinna farmflutningum, önnur en þau sem eru með skráð hlutabréf eða skuldabréf á markaði eigi að teljast vera einingar tengdar almannahagsmunum frekar en önnur stór félög í öðrum atvinnugreinum sem eru ekkert síður þjóðhagslega mikilvæg ef sá á að vera mælikvarðinn hér á landi. Nú eru fjögur af stærstu sjávarútvegsfélunum með skráð hlutabréf og/eða skuldabréf á markaði og fleiri eiga eflaust eftir að bætast við eftir frekari samþjöppun í atvinnugreininni. Tvö af stærstu fiskeldisfyrirtækjunum eru einnig á hlutabréfamarkaði og sama má segja um stærsta flugrekandann og stærsta félagið í farmflutningum.

Engin rök standa til að hér á landi séu mun strangari kröfur og aðrir mælikvarðar um hvaða einingar teljast tengdar almannahagsmunum en EES gerir ráð fyrir, með þeim afleiðingum að hlutfallslega mun fleiri félög teljist slík hér en í öðrum Evrópulöndum.

Virðingarfyllst,

Endurskoðun BT ehf.

Birkir Leósson, endurskoðandi